

IRENE SOLÀ

‘Certes històries sempre s’han explicat des de la perspectiva d’uns, dels mateixos’

Ha publicat ‘Canto jo i la muntanya balla’, novel·la singular, amb què ha guanyat el premi Llibres Anagrama

IGNASI ROVIRÓ

MONTSERRAT SERRA

Canto jo i la muntanya balla és una novel·la que es mou entre una gran riquesa de vides de muntanya, animades i còsmiques, que fan entrar el lector en un món gens habitual, ric, exuberant, gairebé barroc en alguns moments, per on es camina amb facilitat, perquè Irene Solà (Malla, 1990), l'autora, no hi posa traves però tampoc beneiteries. Tot i que la novel·la se situa al Pirineu, Solà és nascuda a la plana de Vic i bona part de la joventut l'ha passada a Anglaterra, fent vida d'estudiant. L'aproximació a la literatura la fa des del món de l'art. Va estudiar belles arts a Barcelona, va fer un Erasmus a Reykjavík (Islàndia) i s'ha passat aquests últims sis anys a Anglaterra, darrerament estudiant un màster a la Universitat de Sussex. Potser per això trepitja la literatura d'una manera poc corrent, més oberta, més sorprenent.

Amb *Canto jo i la muntanya balla* Irene Solà ha guanyat el quart premi Llibres Anagrama, però no és pas la seva primera obra. Va debutar en el camp de la poesia guanyant el premi Amadeu Oller amb *Bèstia* (Galerada, 2012) i després es va passar a la narrativa i va guanyar el premi Documenta amb *Els discs* (l'Altra Editorial, 2018). Aquesta és la seva segona novel·la.

— Tot i que *Canto jo i la muntanya balla* se situa en un poble del Pirineu, entre Prats de Molló i Camprodon, no sou pas nascuda a la muntanya sinó a la plana de Vic.

— Sí, sóc nascuda a Malla, que és un poble petit, de dos-cents habitants, a la comarca d'Osona, molt a prop de Vic. Un poble on gairebé no hi ha carrers, sobretot hi ha masies i camps. Però certament és un poble d'Osona, no és un poble de muntanya. I al costat de Vic, que és ciutat, i és on de fet jo vaig fer vida fins a divuit anys. La meva relació amb aquest tros de muntanya ve del fet que la família del meu company hi té una casa i ja fa molts anys que m'hi relaciono. I a mi em passa que a divuit anys vaig venir a viure a Barcelona, mentre estudiava

Les meves novel·les beuen d'aquestes metodologies de l'art a l'hora d'experimentar, de fer recerca...

La novel·la dóna veu a moltes dones que no n'han tingut

Belles Arts. I m'agrada moltíssim viure a Barcelona.

—**Per què veniu de belles arts...**

—Sí, sí, jo sempre dic que les meves novel·les beuen d'aquestes metodologies de l'art a l'hora d'experimentar, de fer recerca... I després vaig decidir d'estudiar un màster de literatura, que incloïa cultura visual, art i literatura, a la Universitat de Sussex. Perquè jo el poemari *Bèsties* el vaig escriure quan encara era a Barcelona.

—**Però heu estat molts anys vivint fora d'aquí. Quan torneu la mirada cap aquí?**

—A divuit anys, les ganes es concentren a veure món. Però amb el temps, quan fa anys que vius fora, gires la mirada i t'adones que també t'interessa molt el lloc d'on vénis. La primera novel·la, *Els discs*, se centra molt en la comarca d'Osona, en aquest remirar i en aquest interès. M'adono que hi ha material que m'interessa, històries que m'interessen, imatges que m'interessen.

—**I la família...**

—Sí, sí. Jo sempre he estat molt enyorada. He viscut sis anys a Anglaterra, però tornant molt sovint, cada mes. I amb els amics igual.

—**Quan us vau fixar en la muntanya com a material literari?**

—No he nascut ni crescut al Pirineu, no em pertany, però quan me'l vaig començar a mirar, a investigar una mica, em vaig adonar que m'interessava molt i molt. I que si gratava, en beuria moltes coses i també hi podia jugar molt. A Islàndia hi ha una gran relació entre la literatura i el territori. Entre una certa màgia, unes històries, un folklore... I nosaltres també tenim aquestes històries i m'agraden molt. I em vaig adonar que les volia buscar, volia que me les expliquessin i les volia explicar. Històries màgiques, com les dones d'aigua, però també les històries que han passat, com la retirada republicana, encara molt present en llocs com Camprodon. I em vaig

fer amiga d'un senyor que es diu Lluís Bassaganya, que des que tenia catorze anys (ara es troba a la quarantena) s'ha passat tota la vida recollint trossos i fragments d'armes i restes de la guerra (aquest estiu obrirà un museu). I passejant-se per aquest territori ha conegut un munt de gent que li ha explicat un munt d'històries. Històries que et t'esgarrifien. I t'adones que els territoris són recoberts d'històries molt diverses. I al llibre em poso a pensar en totes aquestes capes, tots aquests rastres de caragol transparents, que són les històries que van passant i que acumula un territori. De tots els qui hi han passat i tots els qui hi han viscut.

—**I ho escriviu a manera de rondalla i de faula.**

—El llibre juga molt amb la idea de la veu, de les perspectives, de les subjectivitats narratives. Hi ha maneres diferents de mirar el món i maneres diferents d'explicar-lo. I les maneres diferents d'entendre el món, són maneres diferents de transmetre'l. Cada veu es comunica d'una manera pròpia. I això em permetia des del primer moment la bogeria, la irreverència, el joc, amb tota la profunditat i seriositat de la paraula 'joc'. I jugar amb el llenguatge. Per una altra banda, això permetia de pensar i recordar que certes històries sempre s'han explicat des de la perspectiva d'uns, dels mateixos. I això es podia canviar. Per exemple, les històries de les dones d'aigua sempre s'expliquen des de la mirada dels homes que se n'enamoren. Amb les bruixes, igual. La novel·la dóna veu a moltes dones que no n'han tingut. I permet també un joc amb la llengua. O pensar com transmetre una història des de la percepció d'un cabirol.

—**També hi ha la voluntat de trencar l'antropocentrisme, tot i que hi ha personatges humans que són el fil conductor de les històries. I això passa des del començament, quan la història es narra a partir d'una perspectiva tan etèria com la d'uns núvols. L'avertiment al lector és clar: en aquest llibre pot passar de tot.**

Em semblen bé les etiquetes, d'artista o d'escriptora, sempre que em permetin de fer allò que m'interessa

ACN

—Començar jugant i començar fort. A l'equip d'Anagrama els vaig demanar que hi hagués animals prehistòrics a la coberta, perquè és com picar d'ullet al lector. Hi ha una frenesia, uns xocs, una certa violència, si més no, una amenaça, que la coberta transmet.

—Diríeu que heu escrit un drama rural?

—No, jo no ho diria. Per molts motius. Jo he escrit una novel·la que passa a muntanya, però és una novel·la que investiga sobre un seguit de traces de la gent que hi viu, de tot aquell que hi passa, que hi deixa alguna cosa, i alhora des de la perspectiva no humana, d'elements fantàstics com les dones d'aigua o els fantasmes, vegetals com els bolets, animals com un cabirol.

—La mort hi té una força molt important, en la novel·la. Sense la idea de la mort, violenta o silenciosa, la novel·la no s'entendria, perquè la mort fa la vida també.

—Però tan important és la mort com la vida. A la novel·la es veu molt la violència cega, sense moral de la muntanya,

de la intempèrie, de la natura, però és tan violenta i tan cruel com optimista. I, certament, el detonant de la novel·la són dues morts violentes en una mateixa família, en aquesta muntanya. Però ni la mort és un final en la novel·la, ni la mort té més importància que la vida, que no es pot aturar.

—Una vida dura.

—Sí, però no m'atreviria a dir que la vida a muntanya és més dura que la vida a ciutat.

—Hi ha un capítol molt interessant, que no és essencial, però que tracta d'un tema molt actual. Fins i tot l'heu escrit diferent. És menys exuberant, menys fabulador, però molt revelador. És el capítol de la mirada d'un turista, que passa pel poble, i tot i la tragèdia que passa en aquell moment, l'enterrament d'un noi jove, el turista només veu la cosa pintoresca i és impermeable a la vida del lloc.

—La crueltat del final d'aquella escena és total. I conté molta ironia també. Però això passa a tot arreu, també a Barcelona. El turista que no s'interessa per la ciutat

ni per les conseqüències que ell pugui produir en la ciutat o en la gent que hi viu.

—És una novel·la que apareix quan hi ha una crisi de tot de valors que el món rural pot preservar, però que perillan. Quan torna l'interès per llegir Thoreau i la vida al bosc...

—Triar aquest espai de muntanya no parteix d'una estratègia. Jo aniré allà on em portin els meus interessos i vull investigar territori més enllà de la muntanya. Ara vull anar cap al mar, que és també un territori ple d'històries i el coneix relativament poc. I m'interessa anar cap a ciutat també, a repensar històries i maneres d'explicar des de ciutat.

—Escriviu en la condició d'artista?

—Em semblen bé les etiquetes, d'artista o d'escriptora, sempre que em permetin de fer allò que m'interessa, que és bàsicament investigar i explorar. Sí que tinc la sensació que hi ha metodologies de l'art que utilitzo a l'hora d'investigar i perseguir espurnes d'idees, però la novel·la em serveix per a aprofundir en la investigació i, a més a més, em dona

la possibilitat d'explicar històries, que explicar històries m'agrada molt.

—**Més enllà de la metodologia, quina influència aporten les arts visuals en la literatura?**

—En primer lloc, des de l'art vaig aprendre a treballar en un projecte propi (que vol dir que es basteix a partir de les idees pròpies), una cosa molt difícil al principi. I penso que això deixa empremta. I quan em parlen de referències, esmento molts escriptors però també artistes i cineastes, perquè hi són, en tot: les imatges que creo, les històries que explico, en la idea del joc i la irreverència. Tinc un peu a cada banda i m'ha anat bé.

—**Em recordeu l'Àlicia Kopf.**

—Sí. Ens coneixem pel món de l'art.

—**A *Germà de gel* Àlicia Kopf fa servir el dibuix, com vós l'utilitzeu per ensenyar el moviment de la muntanya.**

—És que quan parlem de veus, no ho hem de reduir tot a paraules, també podem jugar amb el llenguatge visual. I és un petit apunt, per marcar que no tota la transmissió de coneixements o de relats s'ha de fer per mitjà de les lletres.

—**Abans parlàvem de la importància de la mort, però també hi ha molta força en la novel·la. Molta força expressada de moltes maneres. La força d'una tempesta, la força de parir (descriu un part preciós), la força d'un jove que és gran com un gegant, la força de la frustració, la força de la por...**

—Hi ha molts xocs, i bona part d'aquests xocs neixen del xoc violent, entre naturalesa i persones, entre animals i persones, entre persones i persones... són violències que m'interessa investigar. Però no únicament. La força es troba una mica a tot arreu i no és sempre violenta.

—**Com la vas escriure, aquesta novel·la? Cada capítol funciona com una peça gairebé independent, però després els capítols es van travant els uns amb els altres. Va ser una escriptura compulsiva, va ser una escriptura meditada i llarga...?**

ACN

—Amb *Els dics* vaig estar molt de temps polint i afinant. Però en aquest procés vaig començar a investigar sobre dones d'aigua, sobre folklore del Pirineu, sobre bruixeria... I la història em va envair, va començar a ser. I sense preveure-ho, vaig començar a escriure, escriure, escriure. D'una manera bastant compulsiva. De seguida vaig veure molt clar el triangle dels tres protagonistes. I ja vaig començar escrivint el capítol dels núvols, que és el començament, perquè vaig tenir clar que hi hauria una mort primerenca a la muntanya, que moriria per un llamp al cap i que volia explicar aquesta mort a partir d'una perspectiva diferent, des de dalt. I això mateix em va passar amb el cabirol, narrant una mort per accident de caça. Hi ha molts accidents de caça i en la majoria de casos qui mata i qui mor són gent que s'estimen, perquè s'acostuma a anar a caçar amb els amics o amb els familiars. I vaig veure molt clar que l'accident de caça s'explicaria a partir de la mirada del cabirol no caçat, del cabirol que s'escapa.

La força es troba una mica a tot arreu i no és sempre violenta

—I quan van aparèixer els fantasmes?

—Bastant al començament, sobretot perquè les bruixes hi eren també des del principi. I, és clar, com fer parlar unes bruixes sobre els judicis de bruixeria si havien passat feia segles? Havien de ser fantasmes. I hi ha un personatge, l'Hilari, que es mor i m'ho vaig passar molt bé escrivint el seu capítol. Era poeta i vaig escriure un capítol ple de poemes. Va ser un goig posar-me en la veu poètica de l'Hilari per anar dient bogeries.

—El final us va portar maldecaps?

—He procurat escriure sempre històries que em vinguessin molt de gust d'escriure. Evidentment, també coses que eren necessàries perquè et poguessis mirar la novel·la pertot arreu, però escrivint des del gaudi. Va ser molt excitant. I el final forma part d'aquest gaudi. No recordo pas que em fes patir. [No revelem més coses del final per no esguerrar la història al lector.]

—Amb aquesta novel·la heu guanyat el premi Anagrama. Abans ja havíeu guanyat l'Amadeu Oller de poesia i després el Documenta...

—No ha estat exageradament planejat, tot això. Vaig anar a parar al premi Amadeu Oller per casualitat. M'hi vaig presentar per en Lluís Calvo: un dia vaig descobrir que tenia una pàgina web de poesia, 'Daltabaix poètic', on penjava coses sobre poetes. En un rar atreviment, li vaig escriure dient: 'Jo també sóc poeta.' I em va demanar que li enviés poemes que havia fet i em va respondre molt seriós dient: 'Fes el sant favor de posar això en ordre i presentar-te a aquest premi. No perdis el temps i presenta-t'hi.' M'hi vaig presentar, el vaig guanyar i de cop i volta em vaig trobar llegint poemes a tot arreu, jo, que no havia llegit mai un poema en veu alta. Aleshores tenia vint-i-dos anys i no pensava encara que escriuria una novel·la ni dues ni que em presentaria al Documenta ni enlloc. Les coses es van fent a poc a poc. Jo vull continuar fent això que he fet amb les dues primeres novel·les: gaudint-ne molt i fent aquesta dinàmica d'explorar,

d'investigar. Amb la novel·la, he trobat un format que m'interessa molt.

—Fa la sensació que la vostra novel·la podria prendre el relleu a *Permagel* d'Eva Baltasar. Hi ha un estat d'opinió molt favorable. I això em fa pensar que hi ha unes veus narratives d'escriptores que connecten amb els lectors d'avui. I parlem de dues novel·les molt diferents.

—L'Eva Baltasar l'he coneguda fa poc i la seva novel·la m'agrada molt. Pel que fa al meu llibre, també és absolutament feminista, però no perquè vulgui ser-ho, sinó perquè ser feminista és inherent i és vital i és molt important i perquè és cap aquí cap on hem d'anar i endavant les atxes que hi ha molta feina per fer. Perquè la visibilitat té molt a veure amb els que miren i amb el que veuen i amb els que troben i valoren i amb els que donen peu que passin coses. I també en un trobar l'espai i trobar les coses i l'atreviment en tu per poder creure en el teu projecte. I de fet tot es retroalimenta. Jo sóc molt lectora d'autores, no solament, però molt. I entre els meus referents hi ha moltes autores catalanes i més. Què llegim és també què som i a què donem valor. I què trobem que és important i què trobem que mereix el nostre temps i el nostre respecte intel·lectual.

—Què us va moure a presentar-vos al Premi Llibres Anagrama, quan feia tan poc temps que havíeu guanyat el premi Documenta?

—El vaig enviar quan encara era a Anglaterra. Havia d'anar a una residència d'escriptors als Estats Units i allà tenia ganes de començar un projecte nou en el qual treballa ara. Anagrama és una editorial que he llegit molt i vaig pensar d'enviar *Canto jo i la muntanya balla* com una manera de tancar el projecte. I ho vaig fer i vaig poder dedicar-me al nou projecte en aquella estada.

—És un nou llibre?

—Sí, és una novel·la, que treballa com he fet amb les altres, amb una primera part d'exploració i d'investigació. Però ja l'he començada a escriure... ■

El meu llibre és absolutament feminista, però no perquè vulgui ser-ho, sinó perquè ser feminista és inherent i és vital

Què llegim és també què som i a què donem valor